

Poszt-szocialista jól-lét és területi egyenlőtlenségek a Kárpát-medencében

Prof. Dr. Szirmai Viktória DSc.

(Kodolányi János Főiskola)

Schuchmann Júlia PhD

(MTA KRTK Regionális Kutatások Intézete)

Berki Márton PhD

(MTA TK Szociológiai Intézet)

Halász Levente

(Kodolányi János Főiskola)

MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG

**A Magyar Regionális Tudományi Társaság
XIII. vándorgyűlése (Eger, 2015. nov. 19–20.)**

Bevezetés:

A kutatás alapötlete és céljai

- A kutatás **alapötlete**: egy konkrét pályázat keretei
- Az előadás **célja**: az országos és a regionális léptékű adatok szerinti összehasonlítás, hasonlóságok és különbségek feltárása
- A vizsgált régiók:

Magyarország (7)

Szlovákia (4)

Románia (3)

Ausztria (1)

Ukrajna (1)

Szerbia (1)

Bevezetés:

A kutatás alapötlete és céljai

- A kutatás **alapötlete**: egy konkrét pályázat keretei
- Az előadás **célja**: az országos és a regionális léptékű adatok szerinti összehasonlítás, hasonlóságok és különbségek feltárása
- A vizsgált régiók:

Magyarország (7)

Szlovákia (4)

Románia (3)

Ausztria (1)

Ukrajna (1)

Szerbia (1)

A kutatás területi kerete: A Kárpát-medence régiói

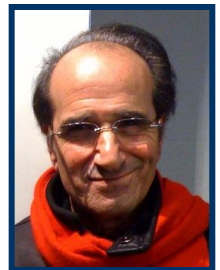
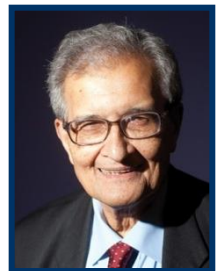
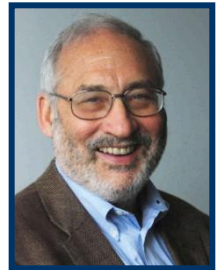

A kutatás területi kerete: A Kárpát-medence régiói

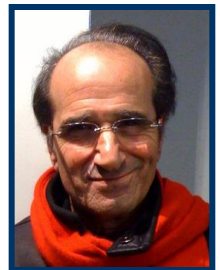
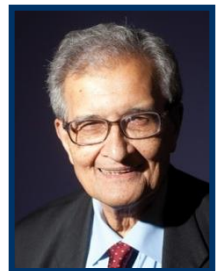
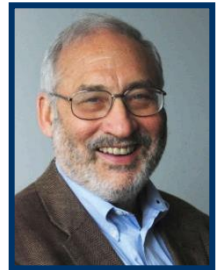
A jól-lét kutatásaink elméleti alapja: Stiglitz–Sen–Fitoussi jelentés (2009)

- A társadalmi jól-lét (social well-being) 8 dimenziója (Stiglitz et al. 2009, 14–15.)
- Az előadásban vizsgált dimenziók:
 - Anyagi életszínvonal (jövedelem, fogyasztás, vagyon)
 - Egészség
 - Oktatás
 - Egyéni tevékenységek (a munkát is beleértve)
 - Politikai képviselet és kormányzás
 - Társadalmi és személyes jellegű kapcsolatok
 - Környezet (jelenlegi és jövőbeli feltételek)
 - Bizonytalanság (gazdasági és fizikai jellegű)

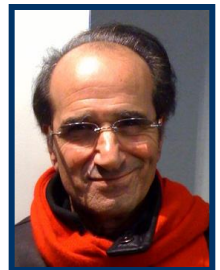
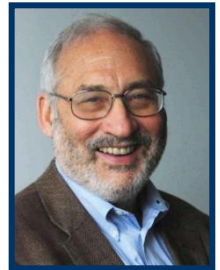
A jól-lét kutatásaink elméleti alapja: Stiglitz–Sen–Fitoussi jelentés (2009)

- A társadalmi jól-lét (social well-being) 8 dimenziója (Stiglitz et al. 2009, 14–15.)
- Az előadásban vizsgált dimenziók:
 - Anyagi életszínvonal (jövedelem, fogyasztás, vagyon)
 - Egészség
 - Oktatás
 - Egyéni tevékenységek (a munkát is beleértve)
 - Politikai képviselet és kormányzás
 - Társadalmi és személyes jellegű kapcsolatok
 - Környezet (jelenlegi és jövőbeli feltételek)
 - Bizonytalanság (gazdasági és fizikai jellegű)

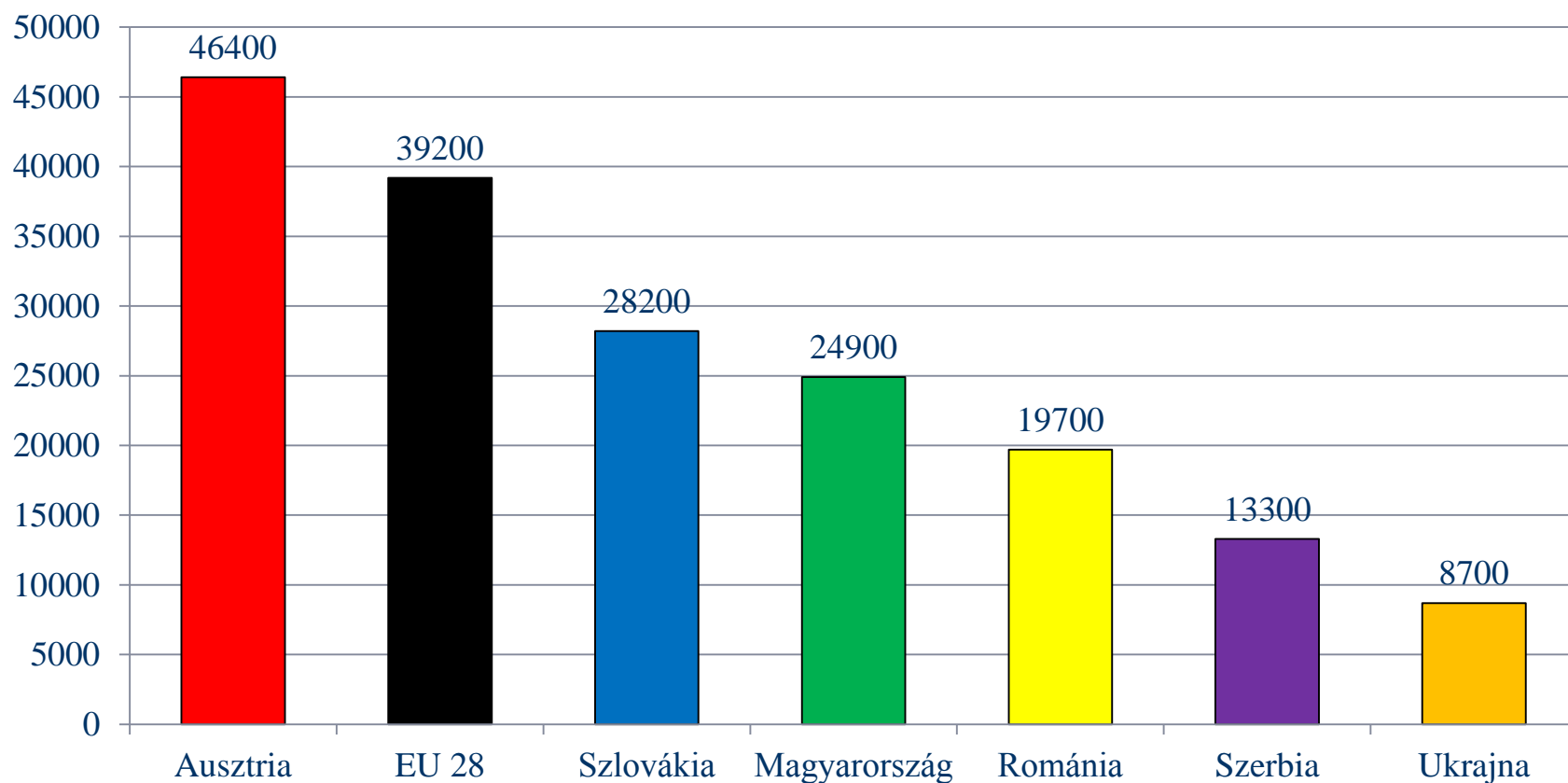

A jól-lét kutatásaink elméleti alapja: Stiglitz–Sen–Fitoussi jelentés (2009)

- A társadalmi jól-lét (social well-being) 8 dimenziója (Stiglitz et al. 2009, 14–15.)
- Az előadásban vizsgált dimenziók:
 - = Egy főre jutó GDP
 - = Születéskor várható élettartam
 - = Felsőfokú végzettségűek aránya
 - = Munkanélküliségi ráta
 - Politikai képviselet és kormányzás
 - Társadalmi és személyes jellegű kapcsolatok
 - Környezet (jelenlegi és jövőbeli feltételek)
 - = Humán szegénységi mutató (HPI)

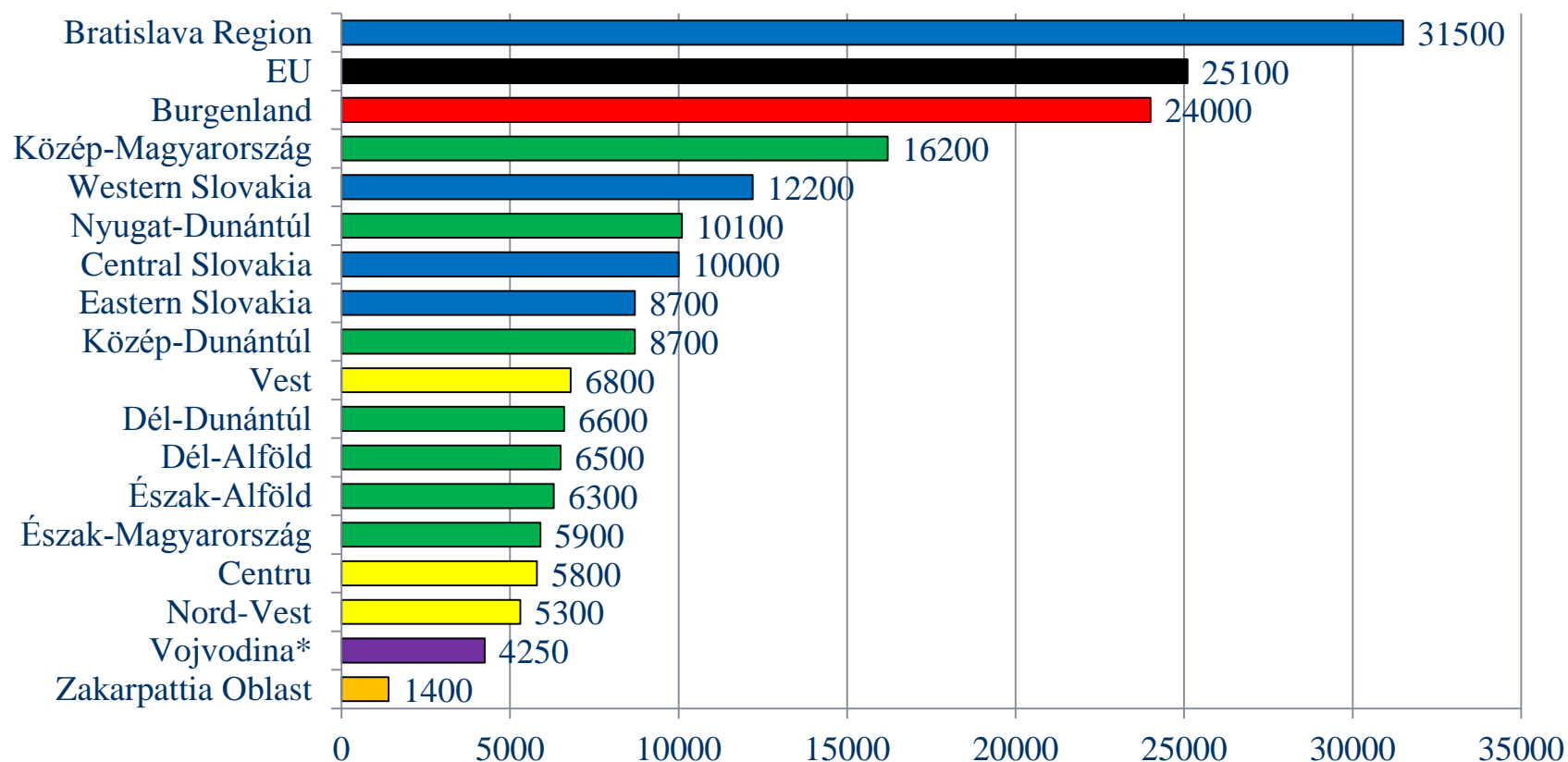

Egy főre jutó GDP a vizsgált országokban és az EU-ban (\$ PPP, 2014)

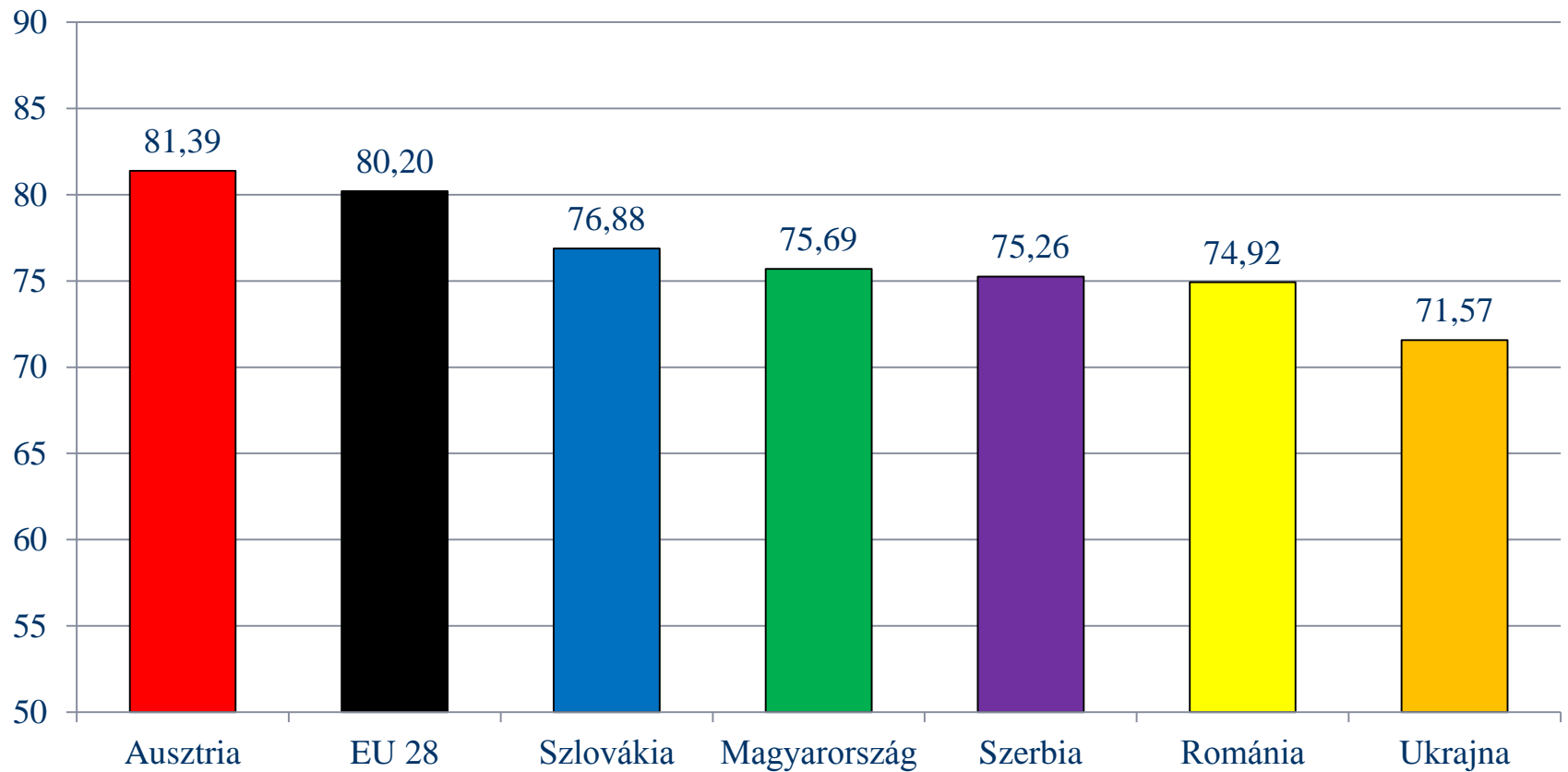
Forrás: CIA World Factbook

Egy főre jutó GDP a vizsgált régiókban és az EU-ban (€ PPS, 2011)

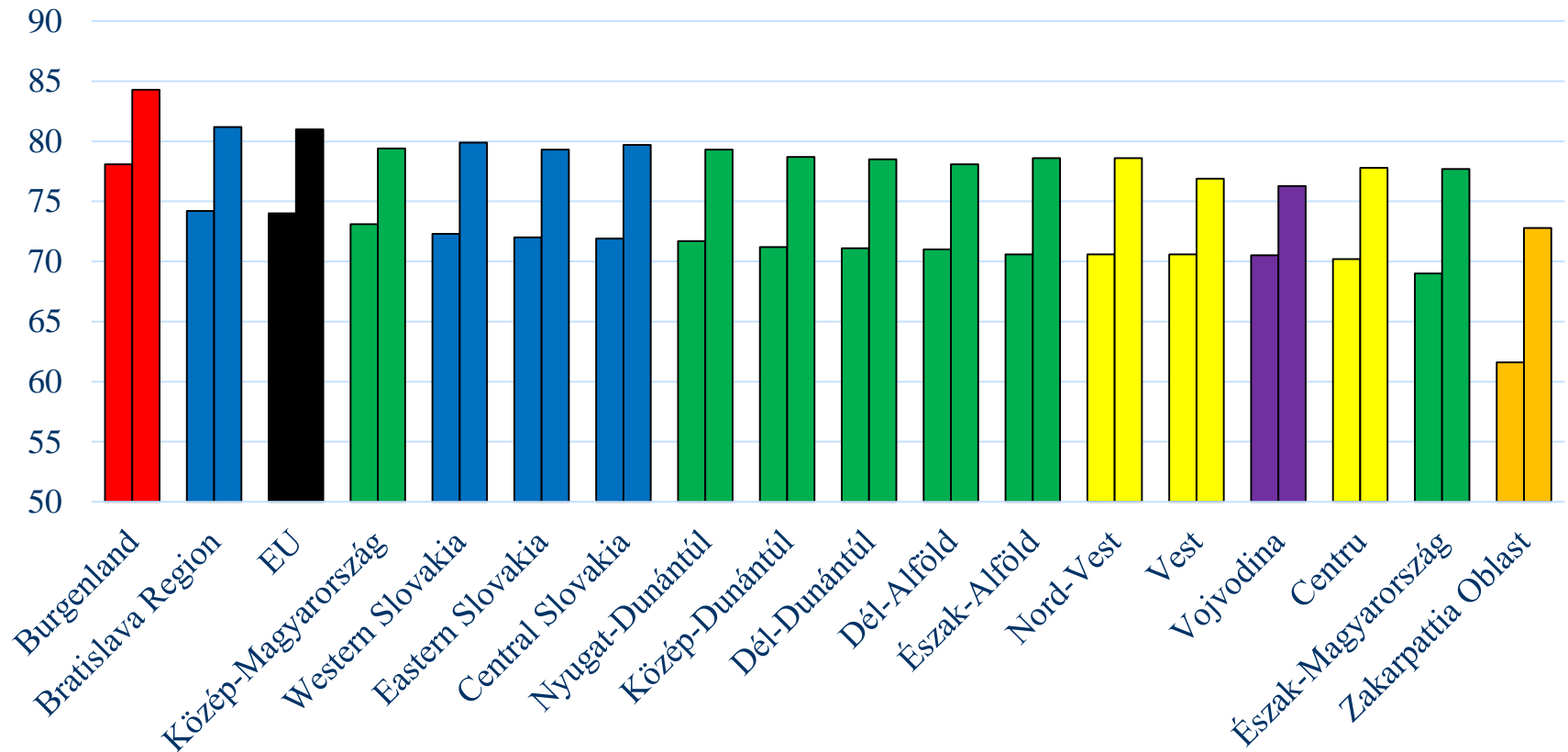
*Forrás: Eurostat, Knoema (*Vojvodina = 2012)*

Születéskor várható élettartam a vizsgált országokban és az EU-ban (év, 2015)

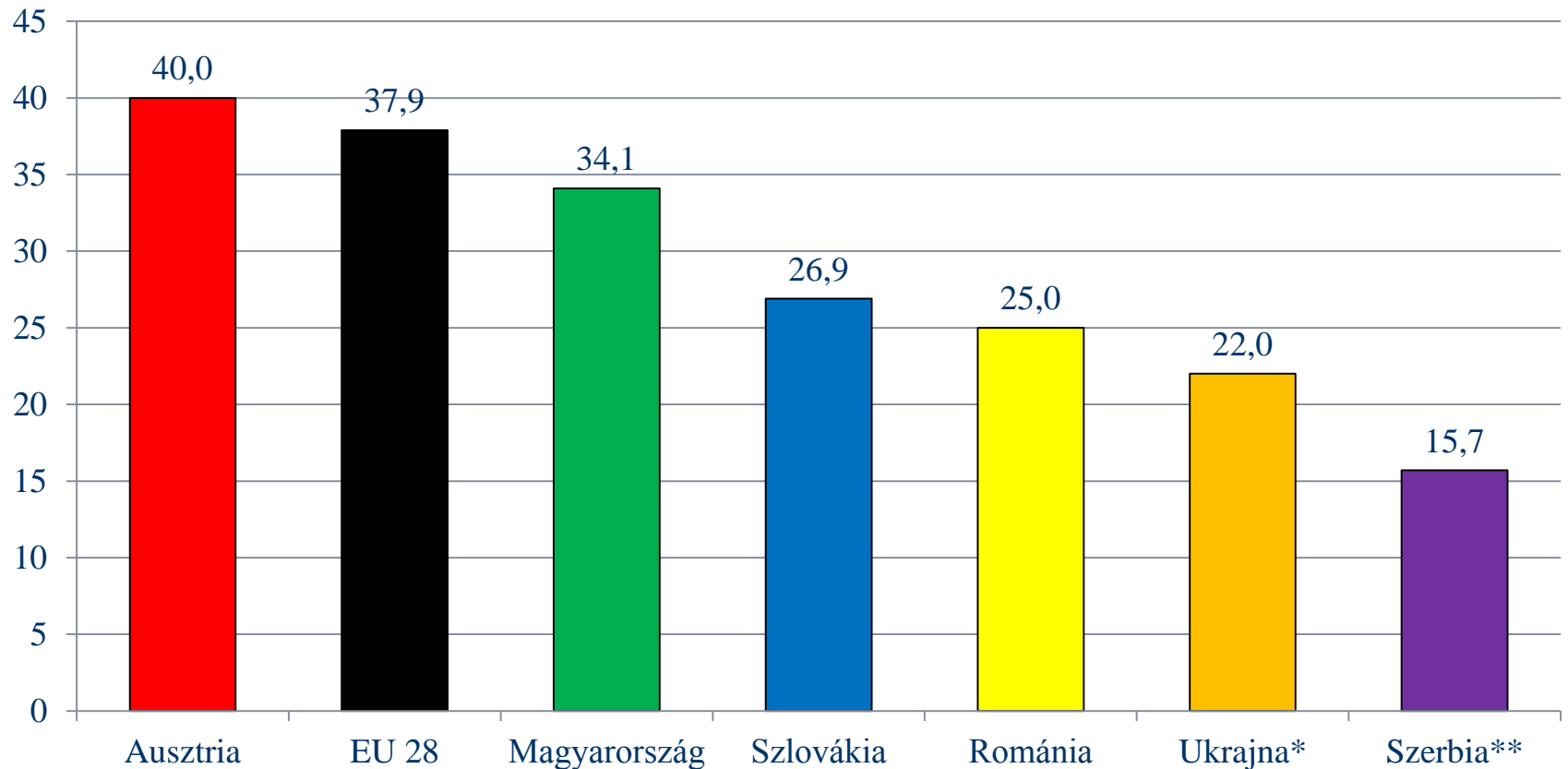
Forrás: CIA World Factbook

Születéskor várható élettartam a vizsgált régiókban és az EU-ban (év, 2011)

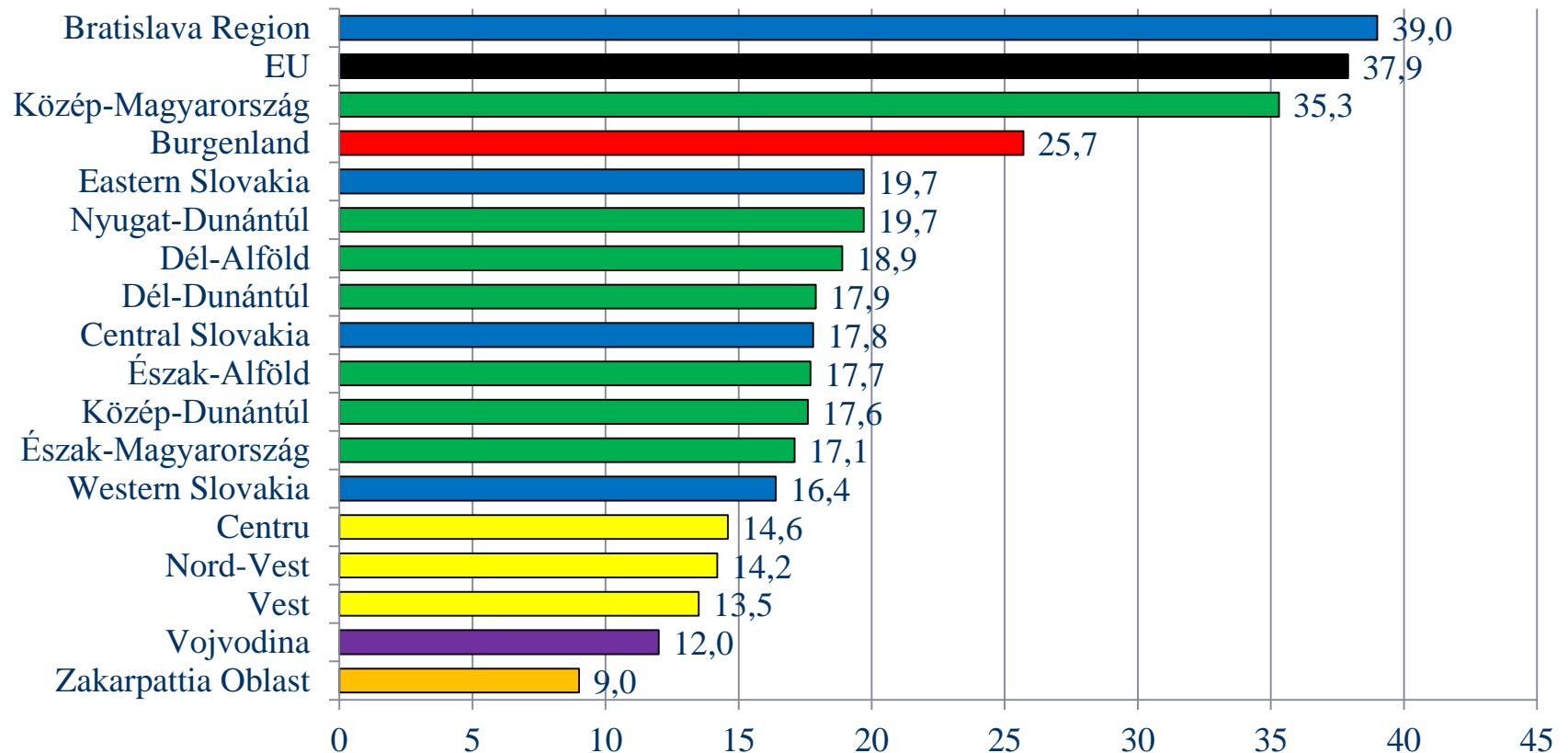
Forrás: Eurostat, Knoema

Felsőfokú végzettségűek aránya a vizsgált országokban és az EU-ban a 30–34 éves korosztályban (% , 2014)

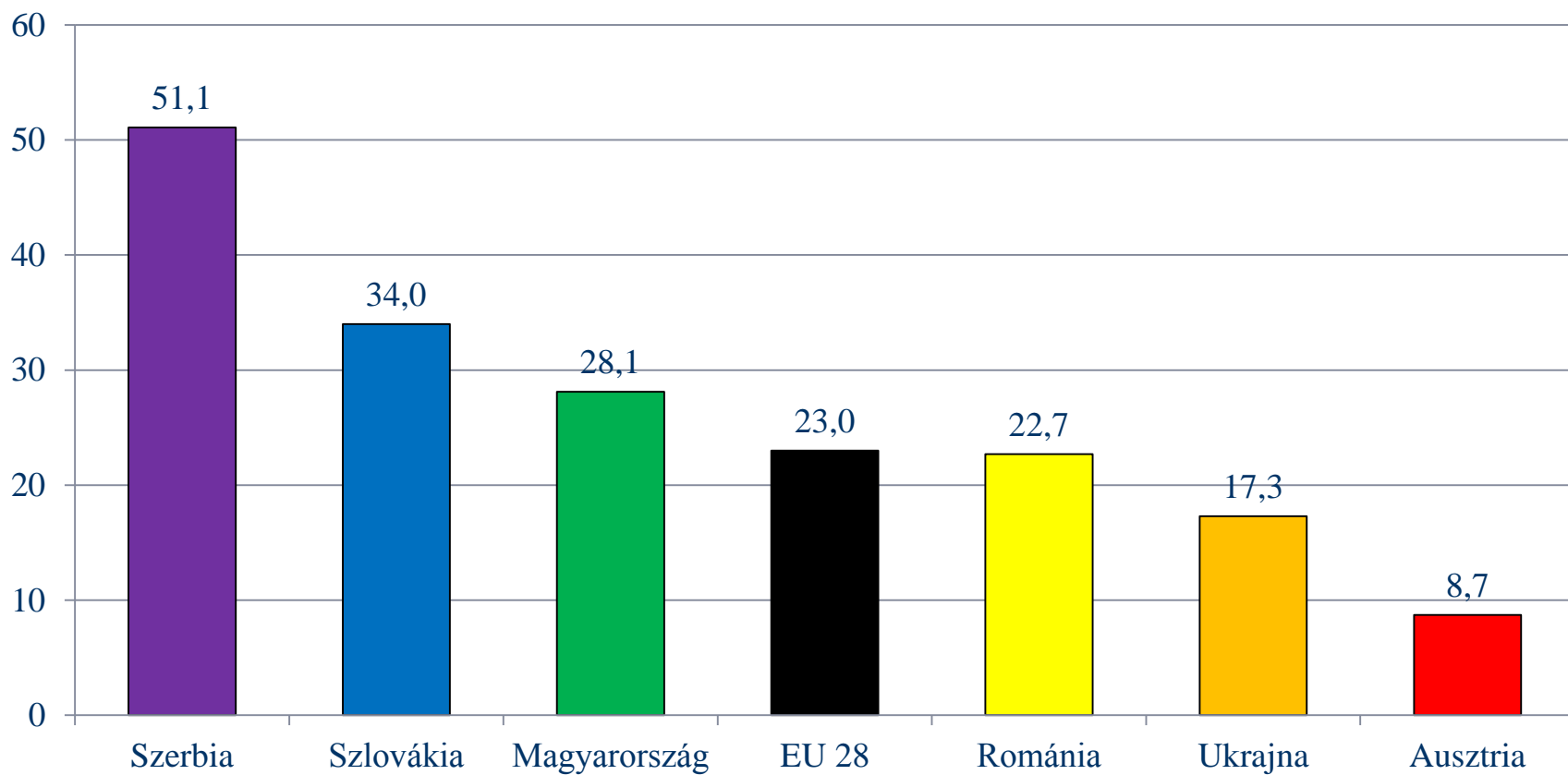
*Forrás: Eurostat, Knoema (*Ukrajna = 35–40 évesek körében; **Szerbia = 25–34 évesek körében)*

Felsőfokú végzettségűek aránya a vizsgált régiókban és az EU-ban a 24–64 éves korosztályban (% , 2014)

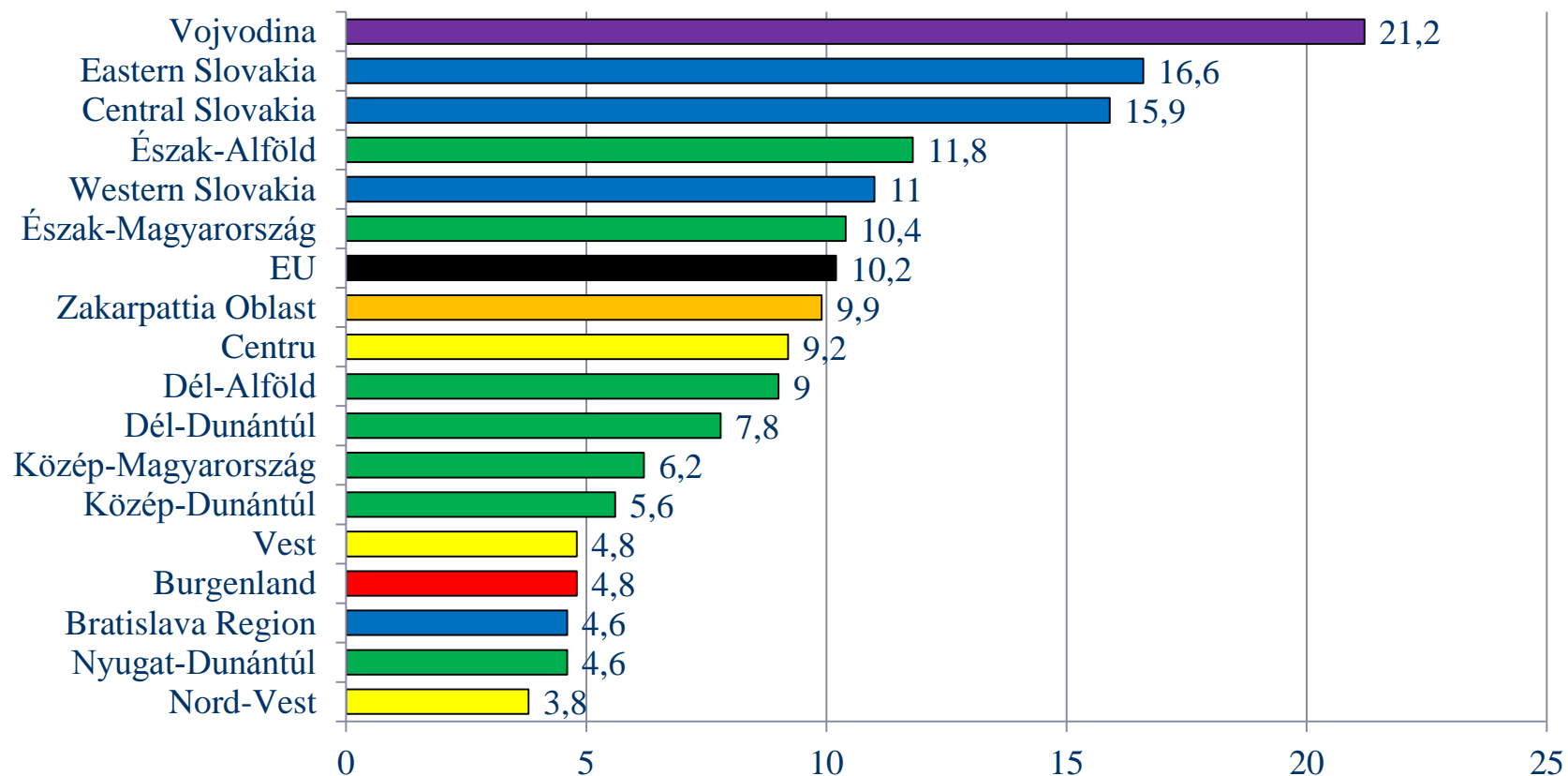
Forrás: Eurostat, Knoema, www.ukrstat.gov.ua

Munkanélküliségi ráta a vizsgált országokban és az EU-ban a 15–24 évesek körében (% , 2012)

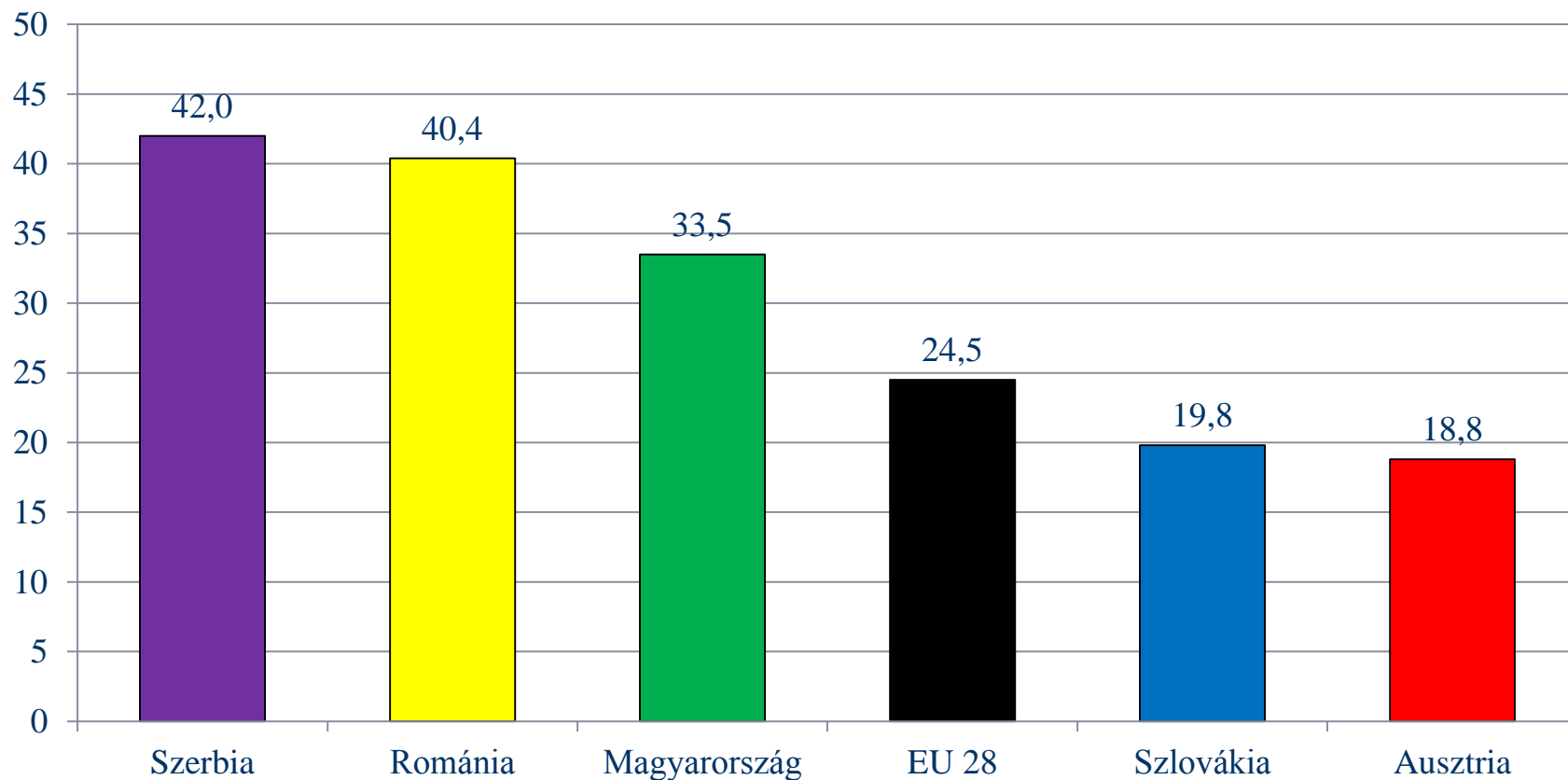
Forrás: CIA World Factbook

Munkanélküliségi ráta a vizsgált régiókban és az EU-ban (%, 2014)

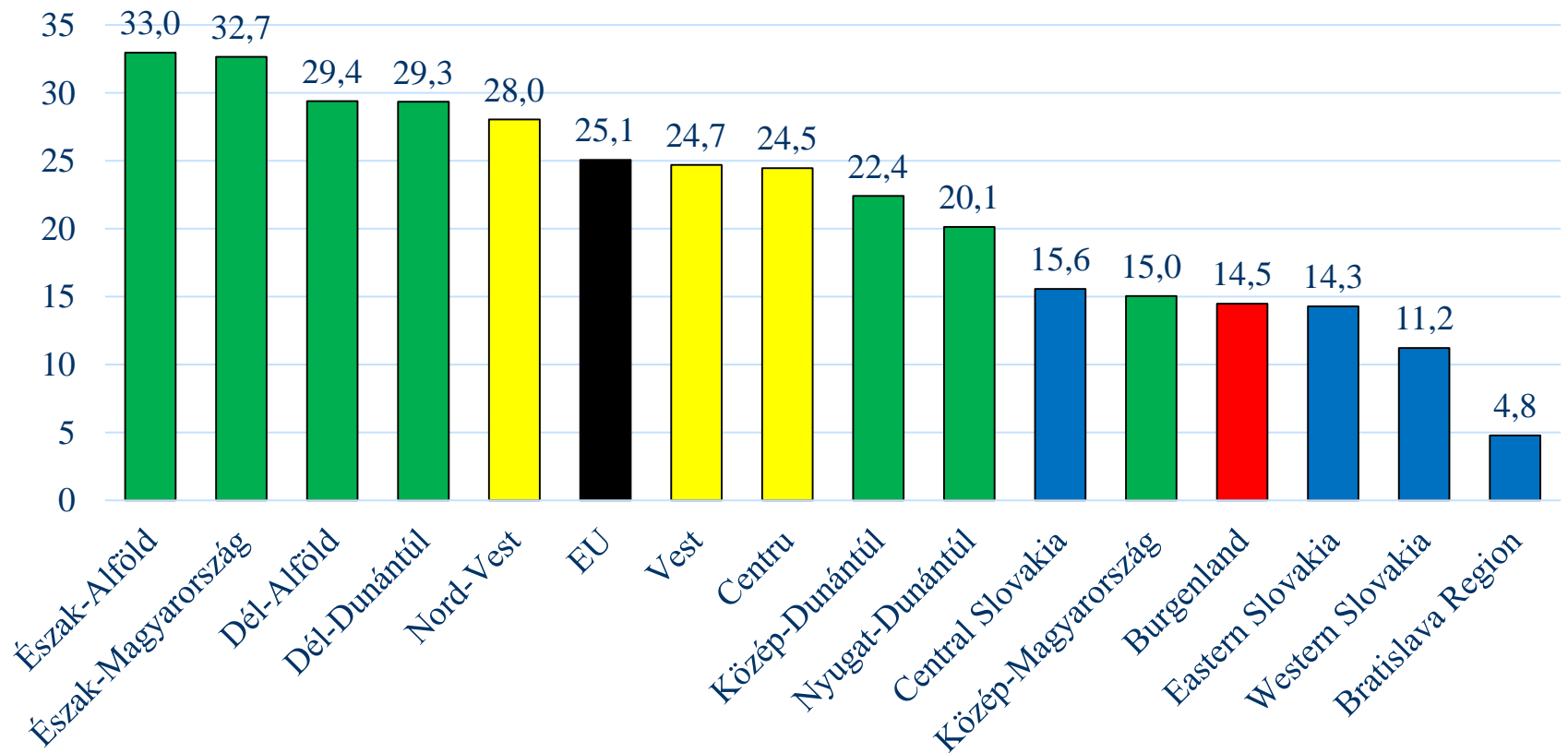
Forrás: Eurostat, Knoema

A szegénységi kockázattal érintett lakosok aránya a vizsgált országokban és az EU-ban (% , 2013)

Forrás: Eurostat

Humán szegénységi mutató (HPI) a vizsgált régiókban és az EU-ban (% , 2011)

Forrás: Eurostat, Knoema

A vizsgálatba bevont gazdasági és társadalmi mutatók sorrendje az egyes országokban

Egy főre jutó GDP	Születéskor várható élettartam	Felsőfokú végzettségűek aránya	Munkanélküliségi ráta	Szegénységi kockázat
1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria
2.Szlovákia	2.Szlovákia	2.Magyarország	2.Ukrajna	2.Szlovákia
3.Magyarország	3.Magyarország	3.Szlovákia	3.Románia	3.Magyarország
4.Románia	4.Szerbia	4.Románia	4.Magyarország	4.Románia
5.Szerbia	5.Románia	5.Ukrajna	5.Szlovákia	5.Szerbia
6.Ukrajna	6.Ukrajna	6.Szerbia	6.Szerbia	? Ukrajna

A vizsgálatba bevont gazdasági és társadalmi mutatók sorrendje az egyes országokban

Egy főre jutó GDP	Születéskor várható élettartam	Felsőfokú végzettségűek aránya	Munkanélküliségi ráta	Szegénységi kockázat
1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria
2.Szlovákia	2.Szlovákia	2.Magyarország	2.Ukrajna	2.Szlovákia
3.Magyarország	3.Magyarország	3.Szlovákia	3.Románia	3.Magyarország
4.Románia	4.Szerbia	4.Románia	4.Magyarország	4.Románia
5.Szerbia	5.Románia	5.Ukrajna	5.Szlovákia	5.Szerbia
6.Ukrajna	6.Ukrajna	6.Szerbia	6.Szerbia	? Ukrajna

A vizsgálatba bevont gazdasági és társadalmi mutatók sorrendje az egyes országokban

Egy főre jutó GDP	Születéskor várható élettartam	Felsőfokú végzettségűek aránya	Munkanélküliségi ráta	Szegénységi kockázat
1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria	1.Ausztria
2.Szlovákia	2.Szlovákia	2.Magyarország	2.Ukrajna	2.Szlovákia
3.Magyarország	3.Magyarország	3.Szlovákia	3.Románia	3.Magyarország
4.Románia	4.Szerbia	4.Románia	4.Magyarország	4.Románia
5.Szerbia	5.Románia	5.Ukrajna	5.Szlovákia	5.Szerbia
6.Ukrajna	6.Ukrajna	6.Szerbia	6.Szerbia	? Ukrajna

A vizsgálatba bevont gazdasági és társadalmi mutatók sorrendje az egyes régiókban

Egy főre jutó GDP	Születéskor várható élettartam	Felsőfokú végzettségűek aránya	Munka-nélküliségi ráta	Szegénységi kockázat
1.Bratislava Region	1.Burgenland	1.Bratislava Region	1.Nord-Vest	1.Bratislava Region
2.Burgenland	2.Bratislava Region	2.Közép-Magyarország	2.Nyugat-Dunántúl	2.Western Slovakia
3.Közép-Magyarország	3.Közép-Magyarország	3.Burgenland	3.Bratislava Region	3.Eastern Slovakia
(...)	(...)	(...)	(...)	(...)
15.Nord-Vest	15.Centru	15.Vest	15.Central Slovakia	13.Dél-Alföld
16.Vojvodina	16.Észak-Magyarország	16.Vojvodina	16.Eastern Slovakia	14.Észak-Magyarország
17.Zakarpattia Oblast	17.Zakarpattia Oblast	17.Zakarpattia Oblast	17.Vojvodina	15.Észak-Alföld

A poszt-szocialista trendek főbb jellemzői

- Országok közötti éles regionális és jól-lét polarizáció
- Éles belső társadalmi strukturális polarizáció
- A regionális egyenlőtlenségek éleződése
- A nagyvárosi és a vidéki terek polarizációja (a társadalmi kirekesztés folyamatai)
- Nagyvárosi tér és a fővárosi terek polarizációja
- Az ökológiai és a társadalmi lejtő kumulatív megnyilvánulásai
- Közös történeti hatások (poszt-szocialista fejlődés)
- A globalizáció területileg differenciált mechanizmusai
- A piaci / társadalmi átalakulás eltérései és nehézségei
- **Az országos és a regionális léptékek együttes vizsgálata kiemelten fontos**
- Az adatfelvételi bizonytalanságok miatt lényeges a statisztikai adatok árnyalása kvalitatív vizsgálatokkal (→ a kutatás egyik fő feladata)

Köszönjük a figyelmet!

MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG

**A Magyar Regionális Tudományi Társaság
XIII. vándorgyűlése (Eger, 2015. nov. 19–20.)**